

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและเหตุผลในการศึกษา

กำเนิดแห่งชีวิต

สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันทางสังคมซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้เพราะ มนุษย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของสังคมต้องถือกำเนิดและอาศัยอยู่ในสถาบันนี้

พัทธา สายหู (2538) กล่าวถึง ความสำคัญของสถาบันครอบครัวว่า สถาบันครอบครัว และเครือญาติ เป็นสถาบันสังคมชนิดพื้นฐานอันแรก ที่บุคคลต้องผ่านตั้งแต่แรกเกิด ประกอบด้วยบุคคล และแบบอย่างที่สืบเนื่องจากการสืบพันธุ์ของมนุษย์ มีการรักษาความสัมพันธ์ที่เกิดตามมาจากการสืบสายโลหิตร่วมกันโดยกำเนิด จะเห็นได้ว่าสถาบันของสังคมนี้มีจุดมุ่งหมายและวิธีการเฉพาะที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มหรือองค์การอื่น เนื่องจากกฎเกณฑ์ในการกำหนดการกระทำ ความประพฤติของสมาชิกในสถาบันนี้ จะเป็นเรื่องของ พ่อแม่กับลูก พี่กับน้อง สามัคคีกับภรรยา ลูกกับน้ำ อาปาย่าตายาย ญาติร่วมสายโลหิต และญาติเกี่ยวดอง

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2538) กล่าวว่า หน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวอย่างหนึ่ง ก็คือการเป็นสถาบันสังคมอันแรกในชีวิตมนุษย์ที่ต้องพร้อมจะให้ความรักความอบอุ่น พร้อมทั้ง การปลูกฝังจริยธรรมแก่สมาชิกใหม่ที่เกิดขึ้นในครอบครัว เพื่อเป็นรากฐานให้เกิดการพัฒนาเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป ครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อสมาชิกในประเด็นหลัก ๆ คือ

1. ความสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ซึ่งปรากฏในทุกลักษณะของครอบครัว อย่างน้อยที่สุดเมื่อเด็กอยู่ในวัยทารก

2. ความสัมพันธ์ของความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ถ้าความสัมพันธ์นี้ดี ครอบครัว จะมั่นคง และสร้างสรรค์ สมาชิกในครอบครัวจะพัฒนาไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

3. ความสำคัญในหน้าที่ 4 ประการของครอบครัวที่มีต่อบุคคลจะปรากฏในทุกวัฒนธรรม คือ ใ้บทเรียนในการต่อสู้ชีวิต บทบาททางเพศทั้งชายและหญิง ค่านิยม ทัศนคติในการประกอบ อาชีพและสุนทรียภาพแห่งชีวิต

เมื่อครอบครัวมีความสำคัญต่อเอกลักษณ์ของบุคคลดังกล่าวข้างต้น การสร้างและพัฒนาครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความล้มเหลวของครอบครัว คือ ความล้มเหลวของประเทศชาติ

จุดเริ่มต้นของปัญหาสังคม

ความเสียหายเบียดเบียนที่เกิดขึ้นในสังคมจนกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลย้อนกลับมากกระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่ของคนในชาติหรือการเกิดปัญหาสังคม ล้วนมีสาเหตุมาจากคนในสังคมนั้น ๆ ซึ่งต้องได้รับการหล่อหลอมกล่อมเกลาจากสถาบันครอบครัวทั้งสิ้น

โคนิค (Koenig, 1970 อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ, 2523) กล่าวว่า ปัญหาสังคม ได้แก่ สถานการณ์ที่สังคมเห็นว่าเป็นการคุกคามวิถีทางปฏิบัติที่มีอยู่ หรือความสมบูรณ์ของงาน ด้วยเหตุนี้จึงควรกำจัดให้หมดสิ้นไปหรือทำให้บรรเทาเบาบางลง

ปัญหาสังคม เป็นสภาวะการณ์ (condition) ที่กระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนมากพอสมควร (significant number of people) ในวิถีทางที่ไม่พึงปรารถนา (in ways considered undesirable) และมีความรู้สึกว่าจะแก้ไขในรูปการกระทำร่วมกัน (through collective social action) เพื่อให้ปัญหานั้นบรรเทาเบาบางลงหรือทำให้ดีขึ้น (สุพัตรา สุภาพ, 2523)

ปัญหาสังคมที่สำคัญ ๆ ซึ่งก่อกำเนิดมาจากสถาบันครอบครัว ได้แก่

1. ปัญหาวัยรุ่น (Adolescence) วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์อ่อนไหว และมักพะวักพะวงเรื่องสังคมและกลุ่มเพื่อน เริ่มรู้จักรักเพศตรงข้าม เริ่มคิดถึงอาชีพ และเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับชีวิต ต้องการความเป็นอิสระ วัยรุ่นจะมีอารมณ์รุนแรง ใจร้อน และตัดสินใจโดยไม่มี การพิจารณาอย่างรอบคอบ ในขณะที่เดียวกันก็มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่างสงสัยในกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนทางสังคม และมักอยากลองดี

การที่ผู้ใหญ่ ซึ่งได้แก่ พ่อแม่หรือ บุคคลที่แวดล้อมเด็กไม่เข้าใจในพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ช่อมานำมาซึ่งการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ และก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในสังคม

2. ปัญหาความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว (Family Disorganization) ความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความไม่เป็นระเบียบในสังคม ทศนคติ คำ

นิยม และบรรทัดฐาน (norms) ของสมาชิกในครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่สมาชิกในสังคมมีปฏิริยาโต้ตอบต่อกัน

โดยทั่วไป ครอบครัวเป็นตัวแทนของการควบคุมทางสังคมที่สำคัญ ครอบครัวจะเป็นสถาบันเบื้องต้นที่ให้การอบรมสั่งสอนสมาชิก ให้รับบรรทัดฐานของสังคมและควบคุมพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ให้เป็นไปตามกำหนด แต่หากสถาบันครอบครัวเกิดความไม่เป็นระเบียบ การทำให้กระบวนการยอมรับบรรทัดฐานในสังคมของบุคคลเสียไป และอาจเกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม

3.ปัญหาการหย่าร้าง (Divorce) ชีวิตครอบครัวเป็นการเริ่มต้นของคนสองคนหรือมากกว่านั้น สมาชิกในครอบครัวจะมีปฏิสัมพันธ์กันในเรื่องของความเป็นอยู่และชีวิตประจำวัน โดยแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพและอารมณ์แตกต่างกันไป ปัญหาของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัวจะมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วย บางครอบครัวแก้ปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ ด้วยการหย่าร้าง ปัญหาการหย่าร้างจึงเป็นปัญหาสำคัญยิ่งในสังคม เพราะเป็นแนวทางให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะความสัมพันธ์ในครอบครัวลดน้อยลง หรืออาจจะมาจากสาเหตุอื่น ๆ และผลที่จะติดตามมา ก็เป็นปัญหาที่สังคมจะต้องแก้ไข

4.ปัญหาคนชรา (The Aging) ในศตวรรษที่ผ่านมา จำนวนคนชราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะคนชราอายุยืนขึ้นเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านการแพทย์ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ จึงลดลง เพราะมีการรักษาและป้องกันที่ดีขึ้น

ในครอบครัวมักเกิด ปัญหาเรื่องการเลี้ยงดูคนชรา สภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน คนชรามักถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร บางครั้งก็เข้ากับลูกหลานไม่ได้ หากในครอบครัวไม่ให้ความสำคัญต่อคนชรา ท้ายที่สุดจะนำมาซึ่งปัญหา คือ ในการตกเป็นภาระสังคมของคนชรา

การที่สมาชิกในสังคมไม่สามารถแสดงพฤติกรรมได้ตามที่สังคมคาดหวังย่อมก่อให้เกิดปัญหาสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดสภาวะที่กระทบกระเทือนต่อคนจำนวนมากพอสมควร ในวิถีทางที่ไม่พึงปรารถนาและมีความรู้สึกว่าการกระทำร่วมกันบางอย่าง จึงอาจกล่าวได้ว่าสถาบันครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดปัญหาสังคมได้ และปัญหาสังคมคือสิ่งที่ต้องทำให้บรรเทาเบาบางเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องหันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญ ต่อสถาบันครอบครัว

สังคมดีเพราะคนมีคุณภาพ

การพัฒนาสังคมหรือการที่ประเทศชาติจะเจริญวัฒนาได้นั้นจำเป็นอย่างไรที่จะต้องประกอบด้วยหน่วยย่อยที่ดี ซึ่งได้แก่ ประชากรที่มีคุณภาพ สถาบันครอบครัวจึงเข้ามามีบทบาทในการอบรมหล่อหลอมเกลาสมาชิกเพื่อการผลิตประชากรที่มีคุณภาพของประเทศ

ครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ อบอุ่นและมีความรักความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิก ย่อมมีบทบาทในการปลูกฝังให้เด็ก กซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก เป็นสถาบันแห่งแรกที่ทำให้การอบรมด้านจิตใจ, อุปนิสัย และอารมณ์ อิทธิพลจากการเลี้ยงดูของบิดามารดาซึ่งผลต่อความคิด ความรู้สึก มารยาท และการวางตัวของเด็ก บ้านจึงมีอิทธิพลที่จะหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดีหรือเลวได้ โดยเฉพาะในระยะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวง่าย และต้องการความปลอดภัยจากครอบครัว หากภาวะครอบครัวไม่ดี เช่น ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หย่าร้าง หรือเด็กขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ อาจทำให้เด็กมีพฤติกรรมผิดไปจากที่สังคมกำหนด

ปัญหาภายในครอบครัว อันจะนำมาซึ่งปัญหาสังคม ควรได้รับการแก้ไขด้วยการส่งเสริมและชี้ให้เห็นคุณค่า และความสำคัญของสถาบันครอบครัว วิธีการหนึ่งที่จะช่วยสร้างสำนึกถึงคุณค่าของครอบครัว ได้แก่ การส่งเสริมสถาบันครอบครัวโดยผ่านสื่อมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากสื่อมวลชนมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงผู้รับสารในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับความรู้ ความคิดเห็น ค่านิยม จนกระทั่งเกิดทัศนคติ ตลอดไปจนการเปลี่ยนแปลงความประพฤติ การปฏิบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ

สื่อมวลชน : เครื่องมือในการแก้ไขปัญหา - กลไกในการพัฒนาสังคม

ฮาโรลด์ ดี ลาสส์เวลล์ (H.D.Lasswell, 1948 อ้างถึงใน สมควร กวีชะ, 2539 : 19) กล่าวถึงบทบาทสำคัญของการสื่อสารประการหนึ่งว่า การสื่อสารมีหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้อยู่รวมกันได้ (correlation of the parts) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ให้มีการเข้าอกเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่รวมกันเป็นสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อยตามสมควร

เดนิส แมคควอล (Denis McQuail, 1983) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน คือ ความประสงค์ที่จะให้สื่อมวลชนทำอะไรหรือก่อให้เกิดผลอะไรในสังคม ตามทฤษฎีว่าด้วยบทบาท

หน้าที่และความประสงค์ (Media-Society Linkages Theories of Functions and Purpose) และสรุปแนวคิดพื้นฐาน 5 ประการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ที่พึงประสงค์ของสื่อมวลชนต่อสังคม ดังนี้

- 1.การให้ข่าวสาร (Information)
- 2.การประสานสัมพันธ์ (Correlation)
- 3.ความต่อเนื่อง (Continuity)
- 4.ความบันเทิงเริงรมย์ (Entertainment)
- 5.การระดมสรรพกำลัง(Mobilization)

แมคไบรด์ (McBride, 1980) กล่าวถึง การสื่อสารมีบทบาทหน้าที่ 8 ประการ คือ

- 1.การให้ข่าวสาร (Information)
- 2.การสังคมประกิต (Socialization)
- 3.การชักจูงใจ (Motivation)
- 4.การถกเถียงอภิปราย (Debate and Discussion)
- 5.การให้การศึกษา (Education)
- 6.การส่งเสริมวัฒนธรรม (Culture Promotion)
- 7.การให้ความบันเทิง (Entertainment)
- 8.การประสานสามัคคี (Integration)

การดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมที่กำลังพัฒนาก้าวไปสู่ยุคแห่งการสื่อสารนี้ สื่อมวลชนเป็นกลไกอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยนำพาสังคมไปสู่แนวทางแห่งการพัฒนาตามได้ที่วางเป้าหมายไว้ อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น สื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงระหว่างผู้รับสารกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้รับสาร สื่อมวลชนเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์การ เหตุการณ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์เหล่านี้เกิดมาจากสื่อมวลชน (ศิริชัย ศิริเกษ และกาญจนา แก้วเทพ, 2529)

สำหรับในประเทศไทย สื่อมวลชนที่แพร่หลาย และมีอิทธิพลอย่างมาก ได้แก่ โทรทัศน์ ทั้งนี้ก็ด้วยคุณสมบัติพิเศษที่รวมเอาสื่อวิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์เข้าไว้ด้วยกัน โทรทัศน์จึงเป็นสื่อมวลชนที่แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้เห็นได้ชัดเจนที่สุด เพราะคนเรานั้นสามารถรับรู้จากการเห็นถึง 75 % ได้ยิน 13% สัมผัส 6% และจากรส 3% จะเห็นได้ว่า โทรทัศน์ให้ทั้งการได้เห็นและได้ยิน ทำให้มีการรับรู้ถึง 88 % (อรณพ เเชียรดาว, 2520 : 117) ด้วยเหตุนี้

โทรทัศน์จึงมีคุณสมบัติเด่นในการพัฒนาคนเพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ ค่านิยม จนถึงผลในระดับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในท้ายที่สุด

ถึงแม้ว่าโทรทัศน์จะเป็นสื่อที่เกิดขึ้นหลังสุด แต่กลับเป็นสื่อที่มีความสำคัญและทรงอิทธิพลกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะโทรทัศน์สามารถถ่ายทอดสาระ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และความเคลื่อนไหวของสังคมโลกไปให้ผู้คนจำนวนมากได้รับรู้ในเวลาเดียวกัน โทรทัศน์สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกหมู่เหล่าและมีบทบาทในสังคมเพิ่มมากขึ้นทุกที โดยการแทรกตัวเองเข้าไปในทุกสถาบันย่อยของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรม แม้กระทั่งสถาบันครอบครัวและเพื่อน (ขวัญเรือน ไชยอุดม, 2520 : 25)

มนตรี โรจนวิสุทธิ์ (2539 : 42 - 44) ได้จำแนกประเภทของอิทธิพลจากสื่อโทรทัศน์ไว้ดังนี้

1.อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินชีวิต

1.1อิทธิพลทางการบันเทิง รายการบันเทิงเป็นรายการที่มุ่งให้ประชาชนผู้ชมรายการมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียด

1.2อิทธิพลทางการเมือง เป็นแหล่งข้อมูลทางการเมืองสำหรับประชาชน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดประชามติทางการเมืองของประชาชนสะท้อนกลับไปยังรัฐบาล เป็นเครื่องมือ หรือสื่อกลางของรัฐบาลในการถ่ายทอดนโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล

1.3อิทธิพลทางการขายและโฆษณาสินค้า ช่วยให้นักธุรกิจและเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น เพราะสามารถแสดงสินค้าและสาธิตการใช้งานให้ผู้ชมได้เห็นอย่างจริงจัง

1.4อิทธิพลทางวัฒนธรรม ช่วยในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยม ในช่วงยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเป็นสื่อในการแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยได้อีกด้วย

2. อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพ

2.1 พัฒนาแนวคิดเพื่อแก้ปัญหา โทรทัศน์สามารถเสนอเรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ รายงานให้ประชาชนทราบและเข้าใจ โทรทัศน์จึงมีบทบาทช่วยปลูกให้คนคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ แสดงประชมติ และช่วยกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม

2.2 พัฒนาประชมติ ผู้ชมรายการมีโอกาสตอบสนองผู้ส่งข่าวสาร โดยการเลือกชมรายการที่น่าสนใจมากกว่า และติดต่อสื่อสารถึงองค์กรทางโทรทัศน์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรืออาจมีการวิจารณ์ติชมผ่านสื่อมวลชนอื่น ๆ เป็นการแสดงประชมติเพื่อการพัฒนาสื่อมวลชน ผ่านการแสดงความคิดเห็น และการให้อัตราความนิยม (Rating) ต่อสถานีโทรทัศน์และรายการโทรทัศน์แต่ละรายการ

2.3 พัฒนานโยบายของรัฐ รัฐจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการสื่อสารมวลชนให้ชัดเจนและเหมาะสม ซึ่งอาจมีทั้งการส่งเสริมให้อิสระแก่โทรทัศน์ และในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุมการปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบของความชอบธรรม ยุติธรรม ไม่วิครอนเสรีภาพและสถานภาพของผู้อื่น

3. อิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ความรู้ ในบรรดาสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษา โทรทัศน์เป็นสื่อชนิดหนึ่งซึ่งสามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทุกรูปแบบ เนื่องจาก

3.1 เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อม ๆ กัน โดยสะดวกและประหยัด

3.2 เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุและภาพยนตร์เข้าด้วยกัน

3.3 เป็นเครื่องมือที่เสนอความคิดเห็นที่สำคัญ สร้างทัศนคติ ให้ข่าวสารที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นว่าผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในด้านการอ่าน

3.4 โทรทัศน์ช่วยทำให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาทางสังคมที่สำคัญ

3.5 มีความปัจจุบันทันด่วน สามารถดึงดูดความสนใจและก่อให้เกิดการเรียนรู้สูง

3.6 โทรทัศน์สามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่น ๆ ที่เป็นของจริง และอื่น ๆ เข้ามาใช้ร่วมกันได้โดยสะดวก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น

ในฐานะสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา โทรทัศน์จึงมีบทบาทโดยตรงต่อการยกระดับการศึกษาของประชาชนในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้น กล่าวคือ

1. โทรทัศน์มีบทบาทในการแพร่กระจายความรู้ไปสู่คนทุกระดับ ทำให้ประชาชนสามารถนำความรู้ดังกล่าวนี้ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. โทรทัศน์ช่วยให้ประชาชนเกิดความคุ้นเคยต่อเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของสังคมและประเทศชาติ เป็นการกระตุ้นให้คนในชาติเกิดความสามัคคี และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะได้อย่างมีระเบียบแบบแผน

3. โทรทัศน์ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีความกินดีอยู่ดี โดยการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อ แล้วนำไปประยุกต์ตามวิถีทางที่มีความเหมาะสมกับตนเอง ทำให้เกิดการเพิ่มพูนรายได้และทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เดนิส แมคควอล (Denis McQuail, 1972) กล่าวว่าหน้าที่สำคัญของโทรทัศน์ในการตอบสนองความต้องการ คือ

-เป็นพื้นฐานในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (*Basic for Social Interaction*) กล่าวคือ เมื่อชมโทรทัศน์แล้ว คนภายในครอบครัวจะมีการปะทะสังสรรค์กันมากขึ้น มีการพูดคุยกัน ถกเถียง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ตลอดจนมีการแข่งขันกันตอบปัญหา ทำให้ครอบครัวมีความสนใจร่วมกัน (*shared family interest*)

นอกจากนี้ หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ

-การให้การศึกษา (*Education Appeal*) การดูโทรทัศน์ทำให้เกิดการเพิ่มความรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกภายนอก ก่อให้เกิดการปรับปรุงตนเอง เนื่องจากข่าวสารที่ได้รับช่วยให้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ทำให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นกว่าเดิม

ในปัจจุบันสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการรณรงค์เรื่องการส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำนวนมากหันมาให้ความสนใจและผลิตรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยแต่ละรายการจะมีรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่แตกต่างกันไปตามกลยุทธ์การสร้างสรรคของผู้ดำเนินการผลิต แต่เป้าหมายสูงสุดนั้นล้วนมุ่งไปยังจุดเดียวกัน คือการสร้างความรัก ความเข้าใจให้เกิดขึ้นภายในสถาบันครอบครัว

ครัว จึงเป็นที่น่าศึกษาอย่างยิ่งว่า กลยุทธ์ในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์แบบใดที่มีความเหมาะสมที่สุดในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัว เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม เพื่อการสร้างสถาบันครอบครัวที่มีคุณภาพ สามารถผลิตทรัพยากรบุคคลอันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัวโดยศึกษาเปรียบเทียบจากรายการโทรทัศน์ 3 รายการ คือ รายการโลกใบเล็ก, เทียงวันกันเอง และบ้านเลขที่ ๕
2. เพื่อศึกษากลวิธีในการสร้างสรรค์รายการเพื่อให้ความสอดคล้องกับกลยุทธ์
3. เพื่อสำรวจปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาในการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ปัญหาการวิจัย

1. รายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัวมีกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์อย่างไร
2. ผู้สร้างสรรค์รายการมีกลวิธีในการสร้างสรรค์รายการเพื่อให้ความสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่วางไว้อย่างไร
3. อะไรคือปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว ได้แก่ บ้านเลขที่ ๕ ,โลกใบเล็ก และรายการเทียงวันกันเอง รวมทั้งสิ้น 3 รายการ

นิยามศัพท์

กลยุทธ์ (Strategies)	หมายถึง	แผนหรือแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ (Tactic) ในการจัดลำดับเนื้อหา และรูปแบบในการนำเสนอรายการ เพื่อให้การนำเสนอรายการมีความน่าสนใจ และบรรลุเป้าหมายสูงสุดในการสร้างสรรค์รายการ
รายการโทรทัศน์ เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัว	หมายถึง	รายการโทรทัศน์ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์รายการเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเห็นคุณค่าของสถาบันครอบครัวและนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวของกลุ่มเป้าหมาย
กลยุทธ์ (Tactics)	หมายถึง	การดำเนินกลยุทธ์ อันได้แก่ วิธีการต่าง ๆ ที่ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดลำดับเนื้อหา จัดรูปแบบในการนำเสนอรายการ การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมในการนำเสนอรายการ รวมทั้งวิธีการสัมภาษณ์ พุดคุย วิธีตั้งคำถามของผู้ดำเนินรายการ เพื่อให้การนำเสนอรายการมีความน่าสนใจ
รูปแบบรายการ	หมายถึง	ลักษณะทั่ว ๆ ไป ที่จัดไว้สำหรับรายการแต่ละอย่าง ว่าวิธีในการนำเสนอจะประกอบด้วยองค์ประกอบใดบ้าง เป็นโครงสร้างมาตรฐานของรายการที่จะต้องดำเนินการตามแบบแผนที่วางไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิต การปรับปรุง สร้างสรรค์ และ พัฒนารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัวให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย